

гноціровках офіцерів генерального штабу і карта ґрунтів викликають деякі непевности. В статистичнім відділі передовсім треба занотувати загальну органічну хибу: в таблицях — нема Українців, як окремої етноґрафічної ґрупи: автор нотує ґрупи — Руськіє, Поляки, Німці, Жиди, Чехи (169—173). Етноґрафічні звістки про Українців неповні, хоч і дають деякі цікаві подробиці для характеристики народнього життя цієї місцевости: автор оповідає про обставини життя, про будівлі, про господарський інвентар (239—245), додає й в тексті на взірць селянську хату і подвіре на Полісю. Цікава також і загальна характеристика української людности на Полісю (174—178). Огляд теперішнього володіння землею зроблено досить повно і докладно, але маленький історичний етюд володіння землею не вдовольняє читача. Між хибамі праці треба занотувати, що автор не завсіди критично розбирає джерела і з великим довірем приймає звістки про штунду, зібрані офіцерами на рекогноціровках або ісправниками¹⁾ (163). Деякі звістки здають ся неясними, темними і невдоволяють читача: на приклад, на питання, чи стає людям свого хліба чи доводить ся прикупати його — відповідає таблиця на стор. 333, де коло назви села поставлено такі нотатки: хліба майже завсіди стає“, „іноді не стає“, „в деякі роки не стає“, „хліб купують дуже рідко...“ яка ріжниця між такимв нотатками? чи вони ідентичні?

Автор не вістаєть ся лише об'єктивним справоздавцем, иноді за цифрами і таблицями ми бачимо його індивідуальні погляди: наприклад, з приводу сумного стану реліґійного життя в деяких місцевостях (замало церков і парохів) він додає власні *ria desideria* (152—157); бачимо ясно, яку школу — міністерську чи церковно-приходську — ставить висше автор (456), а в одному місці знаходимо досить характерну нотатку: „з жалем доводить ся признатись, що народом заправляють не власти духовні чи сьвітські, але Жид, що вмів підбити собі нарід й прищепити йому ріжні користні для себе повіря (176)“. Взагалі можна сказати, що автор не дуже далеко стоїть від правди й читача теж обгорне сум, коли він придивить ся таблицям про реліґійне життя народа (152—157), народню освіту й медичну заемогу.

До книги додано статистичні таблиці, три карти: ґеоґрафічна, карта ґрунтів і карта фабричного промислу.

О. Г-ий.

А. Малинка — Родыны и хрестыны (Матеріалъ собранъ въ м. Мринѣ, Нѣжинскаго уѣзда) (К. Старина, 1898, V с. 254—286).

Д. Малинка відомий вже нашим читачам з похвальних рефератів про иньші давнійші його праці. І ся праця дуже цікава що до змісту, ба

¹⁾ Старостами.

й обробленю її не можна нічого закинути. Автор починає її хвилиною, коли жінка почуваеть ся матірью, переходить всі важніші фази при родинах і хрестинах, та кінчить увагами про старшу трошки дитину, яка все ще вістає під старанною опікою матери. Велике число віровань і забобонів подаване при кожній нагоді (пр. забобони в часі тяжкості жінки, розв'язаня, хрестин і т. д.) прегарно ілюструє працю і пояснює її дуже докладно. В прапї залучені також тексти пісень про те, як чоловік шукає ва пупорівкою, як мати при породі вмирає, пісні сьпівані в часі хрестин, пісні колискові. Останні цікаві хочби й тому, що доси зібрано їх у нас дуже мало. Деякі тексти пісень незвичайно попсовані. — Для прикладу наведу одну строфку:

Якъ осидлавъ королевичъ вороного коня,

Бежить, бежить и въ день и въ ночи,

Прыбегает пудъ новы ворота:

Выйды, выйды, Марусыне, краше золота! і т. д.

Пісня, сьпівана при хрестинах покритці, в якій автор наводить лише одну строфку:

Ой нещасны ты подужки,

Що пойилы тыи грушки;

Було двое, стало трое.

Шира драла за яромь!

дуже пригадує звісну польську пісню, що звичайно починаєть ся словами:

Nieszczęśliwy ten ganeczek — Ach joj, joj, joj;

Gdziem straciła swój wianeczek — Ach ty, Boże mój

На що відповідає любовник:

Було nie jeść tyle gruszek — Нор суп, тра ла ла! і т. д.

Замітна також мова околиці Мрина. В ній приходять намість корінного *о* звичайно *у*, пр.: муї, пуд, рубликув, Буг, гдувочки, вичурки, женихув, однуї, кут (кіт), руска (роса), пуйдемо і т. д., хоч що правда правило се не всюди консеквентно переведене. Приходять також такі вирази, як: юї, своєюї, матюнко і ин. Багато звичаїв в Мрина подібні до наших галицьких; є одначе ріжницї. Я не буду їх тут вичислювати, згадаю лиш про одно. У нас трафляють ся часто випадки, що поліжниця не має нікого при собі в часі злогів і сама відбирає дитину. Чи в околиці Мрина незнані такі випадки? *В. Гнатюк.*

Чтенія въ историческомъ обществѣ Нестора лѣтописца, кн. XI, К., 1896, ст. 45 + 203 + 116.

В відділі протоколів знаходимо короткий зміст кількох рефератів:

Д. Ю. Кулаковского „Раскопки въ Крыму лѣтомъ 1895 г.“ — Референт мав припоручене спорядити археологічну мапу Крима, але виго-